

משנה ט'

משנה זו עוסקת בחיוב תשלומי נזק של שור תם, שעליהם אמרה תורה: "וכי יגף שור איש את שור רעהו ומת, ומכרו את השור החי ויחצו את כספו וגם את המת יחצו".

בבא קמא פרק ג' ט'

ביאור

1 שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום, נוטל את השור. 2 שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום, אמר רבי מאיר, על זה נאמר, "ומכרו את השור החי ויחצו את כספו".

1 שור תם שנה מנה - מאה זוז - שנגח שור שוה מאתים והמיתו, ואין נבלתו שוה מאומה, בעל השור הנזק נוטל לעצמו את השור המזיק כתשלום, שהרי הוא שוה בדיוק מחצית הנזק.
 לשון המשנה "נוטל את השור" מלמד כי הנזק זוכה מיד בגוף השור המזיק כתשלום עבור הנזק - במהלך הפרק הבא יתבאר כי נחלקו תנאים בדבר.

הוראת התורה "ומכרו את השור החי ויחצו את כספו" אינה מתייחסת לכל המקרים, שהרי ברוב המקרים השור החי אינו שוה בדיוק כשעור הנזק. התורה התייחסה, אפוא, למקרה מסים, שממנו יש ללמד את הכללים.
2 שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והמיתו, ואין הנבלה שוה מאומה - אמר רבי מאיר: למקרה זה התייחסה התורה בציוותה "ומכרו את השור החי ויחצו את כספו", כי הוא שוה בדיוק מחצית הנזק.

ב' בתשרי

יום ו' פר' האזינו

ב' דראש השנה

(בבא בתרא קא)

היום נלמד:

משנה

בבא קמא

פרק ג' משנה ט'

גמרא

ספרי, דברים של"ד

תובנה מרגשת

כיצד התחיל

הרבי את מבצע

התפילין

לך ולמשפחה

מסכת בבא בתרא

דף ק"א

זוהר

תקוני זוהר

הלכה

הלכות הישיבה

בסוכה

הלכה א'-ב'

מקורות והערות

א. שמות, כא/לה.

בבא קמא פרק ג' = ט'

ביאור

3 אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן הִלְכָה. קִימַתָּ וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת פְּסָפוֹ, וְלֹא קִימַתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יַחְצוּן⁴. וְאִיזְהָה זֶה שׁוֹר שׁוּה מְאֵתִים שֶׁנִּגְחַ שׁוֹר שׁוּה מְאֵתִים, וְהִנְבְּלָה יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז, שְׁזָה נוּטֵל חֲצֵי הַחַי וְחֲצֵי הַמֵּת, וְזֶה נוּטֵל חֲצֵי הַחַי וְחֲצֵי הַמֵּת:

3 אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְדַאי שְׂכָךְ הִהְלַכְהָ בְּדַגְמָה שֶׁנִּקְטָתָ, אֲךָ הַפְּסוּקַי אֵינּוּ מְתִיחִים לְמַקְרָה שֶׁהִנְבְּלָה אֵינְהָ שׁוּה מְאוּמָה, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בְּהַמְשָׁכוֹ: "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ וְגַם אֶת הַמֵּת יַחְצוּן!" הַתּוֹרָה עוֹסֶקתָ, אֲפֹא, בְּמַקְרָה שֶׁיֵּשׁ עִרְךָ לְנִבְלָה.

4 בְּאִיזְהָה מַקְרָה עוֹסֶק הַפְּסוּקַי? בְּשׁוֹר שׁוּה מְאֵתִים שֶׁנִּגְחַ שׁוֹר שׁוּה מְאֵתִים, וְהִנְבְּלָה שׁוּה חֲמִשִּׁים. הַנּוֹק הַכּוֹלֵל הוּא, אֲפֹא, מֵאָה וְחֲמִשִּׁים, וּמְחֻצֵיתוֹ - שֶׁבְּעֵים וְחֲמִשָּׁה. "זֶה נוּטֵל חֲצֵי הַחַי וְחֲצֵי הַמֵּת, וְזֶה נוּטֵל חֲצֵי הַחַי וְחֲצֵי הַמֵּת" - אֵין הַפְּנֹנָה שֶׁהַמְזִיק נוּטֵל מִחֻצֵית מְגוּף הִנְבְּלָה, אֲלֵא שִׁישׁ לְקַנּוֹ אֶת עִרְךָ הִנְבְּלָה מִשְׁעוֹר הַנּוֹק. לְפִיכֶךָ הֶסְכּוֹם שֶׁמְגִיעַ לְנִזְק הוּא

מִחֻצֵית דְּמֵי הַשּׁוֹר הַמְזִיק - 100; וּבְקוּזוֹ 25 - מִחֻצֵית עִרְךָ הִנְבְּלָה = 75. מְדַקְדּוֹק בְּפְסוּקַי הַסֵּיק רַבִּי יְהוּדָה כִּי אִם הָאָמִיר עִרְךָ הִנְבְּלָה בֵּין שְׁעַת הַנּוֹק לְבֵין שְׁעַת הַעֲמֻדַת הַמְזִיק לְדִין, מְקוּזִים הַתִּיקְרוֹת זוֹ מִן הַנּוֹק^ג, וְנִמְצָא שֶׁכְּבִיכּוֹל יֵשׁ לְמִזִּיק זְכוּת בְּנִבְלָה. זוֹ שֵׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה, אֲךָ רַבִּי מֵאִיר נִקֵּט שֶׁלְעוֹלָם שׁוֹי הַנּוֹק נִקְבַּע לְפִי עִרְךָ הִנְבְּלָה בְּשְׁעַת הַנּוֹק, וְהוּא מְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוּקַי כֶּךָ: "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ" זֶהוּ שׁוֹר שׁוּה מְאֵתִים שֶׁהַזִּיק שׁוֹר שׁוּה מְאֵתִים וְאֵין הִנְבְּלָה יָפָה כְּלוּם, אֲזִי הַמְזִיק מְשַׁלֵּם חֲצֵי מִן הַשּׁוֹר הַמְזִיק. כִּדִּי שְׁלֹא נִטְעָה לֹאמַר שֶׁלְעוֹלָם עָלְיוֹ לְשַׁלֵּם חֲצֵי מִן הַשּׁוֹר, אֲפֹלוֹ אִם הַזִּיק יוֹתֵר אוֹ פָחוֹת מִדְּמֵי חֲצִיו, מוֹסִיפָה הַתּוֹרָה: "וְגַם אֶת הַמֵּת יַחְצוּן" - אֶת הַהֶפְסֵד שֶׁנִּגְרַם לְשׁוֹר הַמֵּת - יַחְצוּן וְהוּא שְׁעוֹר הַתְּשָׁלוּם הַקּוֹבֵעַ^ג.

מקורות והערות

ג. ראה תוספות, דף לד/א, ד"ה דרבי מאיר; פני יהושע, שם.

ג. קיימת מחלוקת ראשונים לגבי חישוב ערך "שבח נבלה" (ראה במפרשי הגמרא לדף לד/ב, ובהרחבה בים

איך להפוך מתלונתי למשפיע

ספרי, דברים של"ד

ביאור

בפרשתנו מזכר יהושע בן נון בשמו הקודם, "הושע", למרות שכבר לפני 38 שנה החליף משה את שמו ל"יהושע". המדרש מסביר שהדבר בא ללמדנו שלמרות שיהושע עלה לגדלה, לא זחה דעתו ולא התנאה, אלא נשאר בצדקתו וענותו במקום.

מי לנו מנהיג גדול כמו משה רבנו. עד היום, יותר מ-3000 שנה אחריו, שמו נזכר בכל העולם בהערצה. אבל גם המנהיג הדגול הזה לא חי לנצח, והגייעה השעה למנות לו מחליף. פרשתנו עוסקת ברבה ב"שירת האזינו" המפרסמת, אולם בסוף הפרשה מזכר שאת השירה הזו אמרו באזני בני ישראל משה ויהושע ביחד, כחלק ממעמד חלופי התפקידים שלהם.

חכמינו שמו לב לכך, שיהושע מזכר כאן בשמו הקודם, הושע בן נון, ומסבירים שזהו רמז לכך שיהושע נשאר ענו למרות שהתמנה להנהיג את עם ישראל; הוא לא התמלא בתחושת גאווה וחשיבות עצמית, אלא נשאר אותו "הושע" פשוט כפי שהיה בתחלה.

ספר "כפתור ופרח" מביא הסבר נוסף לכך, בשם הכתב סופר. כידוע, משה רבנו הוסיף ליהושע את האות יו"ד לשמו לפני שיצא בשליחות עם המרגלים, כדי לברך אותו "י-ה יושיעך מעצת המרגלים", ולהתפלל עליו שלא ימשך אחר עצתם הרעה ויחטא. והנה, כבר אמרו חז"ל: "כל

"הוא והושע בן נון"
(דברים לב, מד), למה אני צריך? והלא כבר נאמר: "ויקרא משה להושע בן נון יהושע"... להודיע צדקו של יהושע, שומע אני שצפת דעתו עליו משנתמנה ברשות, תלמוד לומר "הוא ויהושע בן נון" - אף על פי שנתמנה פרנס על ישראל, הוא הושע בצדקו.

מקורות והערות

א. אבות ה, יח.

ביאור

המזוכה את הרבים, אין חטא בא על ידו". לכן, באשר עומד יהושע להכניס את בני ישראל לארץ - אין לה זכוי הרבים גדול מזה. משום כך אין הוא נזקק עוד לסגולה של שנוי השם כדי להנצל מהחטא, אלא מבטח לו שיקבל משמים כחות מיחדים שיגנו עליו ממכשול ויאפשרו לו לבצע את תפקידו בהצלחה.

בתור תינוקות וילדים, אנו תלויים לגמרי בהורינו, ואיננו מסגלים לעשות שום דבר בלעדיהם. ככל שאנו גדלים, אנו נעשים עצמאיים יותר ופחות תלותיים. אולם יש אנשים שגם בגיל מבגר הם עדין תלותיים במובן זה או אחר. הם מתקשים להתמודד בכחות עצמם עם אתגרים, ארציים או רוחניים, ונזקקים תמיד לתמיכה וסיוע.

אין זו בושה להכיר בכך שאנו זקוקים לעזרה, אולם הדברים שראינו לעיל מלמדים אותנו כיצד להפחית את התלות בעזרה חיצונית ולהפך ליותר עצמאיים: הדרך היא להשפיע! כל עוד האדם ממקד בעצמו, הכחות שלו מגבלים והוא עלול לפול. אבל ברגע שהוא מתחיל להשפיע על אחרים, ללמד אותם, להדריך אותם, לזכות את הרבים - הוא כבר עובר למעמד אחר. אנשים יתיחסו אליו אחרת, הוא יתיחס לעצמו אחרת, וגם משמים יתיחסו אליו אחרת. ככל שהוא יפנה את תשומת הלב שלו כלפי חוץ, כלפי ההשפעה על האחרים, ויחשב כיצד ללמד ולהדריך אותם - כך תפחת השפעתו של הקול הפנימי של היצר הרע, והוא יהפך לרעש רקע שקל יותר להתעלם ממנו.

כמוכן שבכל שלב אנו זקוקים לסייעתא דשמיא. אבל אם נאמץ את השיטה הזו, נשתחרר מהתלות בבני אדם ונזכה להגנה שמימית מיחדת. אז פשוט תתחילו להקדין החוצה!

גמרא
ביבטורי

כיצד התחיל הרבי את מבצע התפילין

סרטון יומי שיאיר לכם את היום

רב אשי והתלמוד הבבלי

רב אשי חי בדור החמישי של האמוראים, ונולד ביום פטירתו של רבא. הוא התפרסם במיוחד בזכות העובדה שערך את התלמוד הבבלי.

רב אשי עמד בראש ישיבת סורא, שעברה בימיו לאחד מפרברי סורא שנקרא "מתא מחסיא". כשישים שנה היה רב אשי ראש הישיבה, ובהתאם למנהג ישיבות בכל לתלמוד בכל שנה שתי מסכתות, הספיק רב אשי לתלמוד עם תלמידיו את כל הש"ס שתי פעמים. במהלך שנים אלו קיבץ את כל דברי החכמים מן הדורות הקודמים וסדרם לפי סדר המשניות. זהו התלמוד הבבלי.

רב אשי זכה לעשירות מופלגת. חז"ל אומרים שעד ימי רב אשי היו רק שלושה אנשים שזכו גם לגדולה בתורה וגם לעשירות מופלגת, והם: משה רבנו - מוסר התורה, רבי יהודה הנשיא - עורך המשנה, ורב אשי - עורך התלמוד הבבלי.

היהלום שלי נמצא אצלך

תרגום

אוי להם לבני
האדם, שהקב"ה
אסור אתם בגלות,
והשכינה אסורה
עמכם, ונאמר בה: אין
חבוש מתיר עצמו
מבית האסורים.
והשחרור שלה היא
בתשובה, והיא
(השכינה) תלויה בהם.

תקוני הזהר

ווי לון לבני נשא, דקודשא בריך
הוא אסיר עמהון בגלותא,
ושכינתא אסירת עמהון, ואתמר
בה: אין חבוש מתיר עצמו מבית
האסורים. ופרקנא דילה דאיהי
תשובה, איהי תלויה בידיהון.

זוהר
בי בחשירי

דברי הזהר הללו שהקב"ה אומר לישראל שהשכינה אסורה עמכם ואין יכולה לצאת מהגלות אלא על ידי מעשיהם, אלו דברים המעוררים את האדם לתשובה והבנה עד כמה אחריות יש לו במעשיו. בכדי להמחיש את הדבר יותר ולציר אותו בלבנו נראה את דברי הזהר הקדוש (פרשת משפטים צו: מתרגם: "וכי ימכר איש - זה הקב"ה. את בתו - זו הנשמה הקדושה. לאמה - להיות אמה משעבדת בניכם בעולם הזה. (ואומר הקב"ה לישראל) בבקשה מכם, בשעה שמגיע זמנה לצאת מן העולם הזה, לא תצא כצאת העבדים, לא תצא מטנפת בחטאים. תצא בת חורין, ברורה נקייה, כדי שישמח בה אדונה... אבל אם רעה בעיני אדניה, בשיוצאת מלכלכת בטנופי החטאים ולא נראית לפניו כראוי - אוי לאותו הגוף שאבד מאותה נשמה לעולמים. משום שבאשר הנשמות עולות ברורות ויוצאות נקיות מן העולם הזה, כל נשמה ונשמה נכנסת לספר אוצר המלך, וכלן בשמות, ואומר: זו היא נשמת פלוני... בא וראה כמה יש לאדם להזהר שלא יסטו דרכיו בעולם הזה. שאם זכה אדם בעולם הזה ושומר את הנשמה כראוי, זהו אדם שהקדוש ברוך הוא מרצה ממנו, ומשתבח בו בכל הימים בפמליה שלו, ואומר: ראו בן קדוש שיש לי באותו העולם, כך וכך עשה, כך וכך מעשיו מתקנים". הרי עד לאן מגיעים הדברים, שבכח התשובה של האדם לפדות את השכינה מבית האסורים של הגלות, וכל שכן בעשרת ימי תשובה.

הישיבה בסָפָה

א. פתיחה

מצות עשה מן התורה לישב בספדה שבועה ימים, מתחלת יום ט' לחדש תשרי עד סוף יום כ"א בתשרי, שנאמר: 'בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבועת ימים לה'¹. 'בסכת תשבּו שבועת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת'². 'למען ידעו דרתיכם כי בספות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם'³.

ב. זכר ליציאת מצרים

תלה הכתוב את מצות ספדה ביציאת מצרים, וכן מצינו בעוד הרבה מצוות שהכתוב תלה אותן ביציאת מצרים, לפי שיציאת מצרים היא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו, והוא המורה על אמתת מציאות הבורא ותעלה, שהוא ברא הכל לרצונו, והוא אשר לו הכח והממשלה והיכלת בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה, כאשר עשה עמנו בהוציא אותנו מארץ מצרים באותות ובמופתים⁴, וכשנזכר זאת, נזהר במצוות הבורא ונהיה ראויים לקבלת הטובה ממנו יתברך, וזהו חפצו ברור הוא, שחפץ להיטיב⁵.

הסכות המזכרות בפסוק שהקב"ה הושיב בהן את בני ישראל, הם ענני הכבוד. שששבני ישראל יצאו ממצרים והלכו במדבר, הקיפם הקב"ה בענני כבוד כדי שהשרב והשמש לא יכו בהם. וכדי שנוזר נוראותיו ונפלאותיו, צונו לעשות סכות זכר לענני הכבוד⁶. ויש שפרשו, שהסכות המזכרות בפסוק הן סכות ממש שעשו בני ישראל בהיותם במדבר⁷.

מקורות והערות

1. ויקרא פרק כ"ג פסוק ל"ד.
2. שם פסוק מ"ב.
3. שם פסוק מ"ג.
4. טור ס"י תרכ"ה. ובבית יוסף שם ביאר שהטור פירש כן, לפי שהיה קשה לו שהרי בפסוק נאמר 'כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים' אף על פי שלא ישבו בסכות ביציאתם ממצרים אלא לאחר יציאתם, ואם כן היה לו לכתוב כי בסכות הושבתי את בני ישראל במדבר, ומזה שנאמר 'בהוציא אותם מארץ מצרים' למדנו
5. חינוך פרשת אמור מצוה שכ"ה.
6. טור שם ובשורע סעי' א'. על פי שיטת ר' אליעזר סוכה דף י"א ע"ב.
7. שיטת ר' עקיבא סוכה שם שסוכות אלו היו סוכות וכתבו האחרונים שבשעת הישיבה בסוכה יכוון שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים, וגם זכר לענני הכבוד, כפי שיתבאר להלן - שם במ"ב ס"ק א' בשם הפרי מגדים.